
Aan : Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Kopie : -
Van : Royal Agrifirm Group – Ruud Tijssens
Datum : 21 oktober 2020
Betreft : Standpunten Agrifirm t.a.v. de contouren van het nieuwe mestbeleid

Inleiding

De Minister van LNV heeft op 8 september jl. de contouren voor het toekomstige mestbeleid weergegeven. Tijdens de komende Rondetafel Mestbeleid van de Tweede Kamer (28 oktober) is Agrifirm (in de persoon van haar Director Public & Cooperative Affairs, Ruud Tijssens) uitgenodigd om haar mening te geven over de contouren van het mestbeleid.

Over het mestbeleid valt veel te zeggen, maar in de beantwoording is besloten te focussen op de transitie naar de productie en het gebruik van groene, circulaire meststoffen en de relatie met de noodzakelijke randvoorwaarden om deze transitie mogelijk te maken. Achtergronden voor deze focus zijn:

- de betrokkenheid van Agrifirm bij de Stuurgroep Coalitie Vitalisering Varkenshouderij;
- de ervaringen van het Mestinvesteringsfonds;
- de betrokkenheid bij de PPS NL Next Level Mestverwaarding;
- de betrokkenheid bij het Klimaatakkoord en de Klimaattafel;
- het feit dat een belangrijk onderdeel van de activiteiten van Agrifirm in Nederland het verzorgen van de bemestingsplannen bij haar boeren en telers is, en het leveren van de noodzakelijke bemestingsproducten daarvoor.

Bemesten in het nieuwe Nederland

Bemesten in Nederland staat aan de vooravond van grote veranderingen. Er is veel discussie over de vraag of kunstmest op termijn uitgefaseerd zou moeten worden. Daarbij zijn drie kanttekeningen te plaatsen:

1. De discussie over het wel of niet uifaseren van kunstmest wordt gedomineerd door de productiewijze van stikstofkunstmest. Daarbij wordt veel aardgas gebruikt, en dat wordt op de lange termijn als eindig beschouwd. Maar bemesten gaat over veel meer elementen dan Kali, Stikstof en Fosfaat (zgn. macro-componenten). Bemesten gaat ook over een groot aantal micro-componenten (Seleen, Molybdeen, Fosfor, etc.).
2. Voor de vaklui staat kunstmest voor een meststof met een hoge effectiviteit en voorspelbaarheid, die nutriënten aan de plant afgeeft op het moment dat de plant dit in haar groei nodig heeft. Middels specifieke bemestingsproducten, en coatings, wordt gestuurd op het vrijkomen van nutriënten op precies het juiste moment. Dit is goed voor de plant (optimale groei), het milieu (niet benutte nutriënten kunnen leiden tot emissies of tot uitspoeling) en de economie (optimale inzet van producten).

3. De discussie over stikstofkunstmest gaat uit van de veronderstelling dat er in Nederland meer dan genoeg stikstof is vanuit dierlijke mest. Maar de omvang van de veestapel is aan het dalen, waardoor dit overschot kleiner wordt. En bij export van bijvoorbeeld fosfaatrijke meststoffen zal altijd (technisch) onvermijdelijk ook een deel stikstof worden geëxporteerd.

Daarom pleit Agrifirm voor een heldere stip op de horizon: Bemesten in het nieuwe Nederland werkt toe naar het maximale gebruik van groene, circulaire meststoffen. Deze zijn gedefinieerd als meststoffen waar bij de productie geen gebruik is gemaakt van eindige grondstoffen, en waar alleen duurzame energie voor is gebruikt. Deze meststoffen hebben een hoge mate van voorspelbaarheid t.a.v. de beschikbaarheid van mineralen voor de plant.

Daarnaast zal er in Nederland in toenemende mate aandacht zijn voor de bodem.

Voor de bodem is langzaam afbreekbare organische stof cruciaal.

Bodemvruchtbaarheid, bodemleven, organische stof, diepwortelende gewassen zijn sleutelwoorden als het gaat om bodemmanagement.

Dus bemesten in het nieuwe Nederland kent twee sleutelbegrippen:

- Bodemmanagement en -bemesten;
- Het gebruik van groene, circulaire meststoffen, met een hoge bemestingsprecisie.

De uitdagingen vanuit het klimaatakkoord, de stikstofopgave en bodemgezondheid zullen er in de komende jaren toe gaan leiden dat de huidige praktijk van bemesten, waarbij drijfmest de basis vormt, zal gaan veranderen. Ruim 30% van de reductieopgave vanuit het klimaatakkoord heeft een relatie met mestopslag en het bemesten¹. Ook de stikstofopgave leidt tot het feit dat er kritisch gekeken wordt naar de ammoniakemissie uit de veehouderij en het bemesten².

¹ Mestopslag en bemesten dragen samen voor 40% bij aan de niet-CO₂-broeikasgasemissies uit de landbouw door de daaraan gekoppelde methaan- en lachgasemissies. Zie ook "Lange termijn opties voor reductie van broeikasgassen uit de Nederlandse landbouw; een verkenning" (WUR, Th.V. Vellinga, J.W. Reijs, J.P. Lesschen, H.R. van Kernebeek; November 2018) .

² Zie ook rapport Adviescollege Stikstofproblematiek 'Niet alles kan overal'.

Mestverwerking

Vanuit bovenstaande visie en verwachte ontwikkeling is het goed om te kijken naar de effecten die het nieuwe mestbeleid heeft op de ontwikkeling van mestverwerking in Nederland. Want dat er een transitie zal gaan plaatsvinden van het gebruik van drijfmest naar de aanwending van hoog professionele groene, circulaire meststoffen met veel aandacht voor bodemvruchtbaarheid is evident.

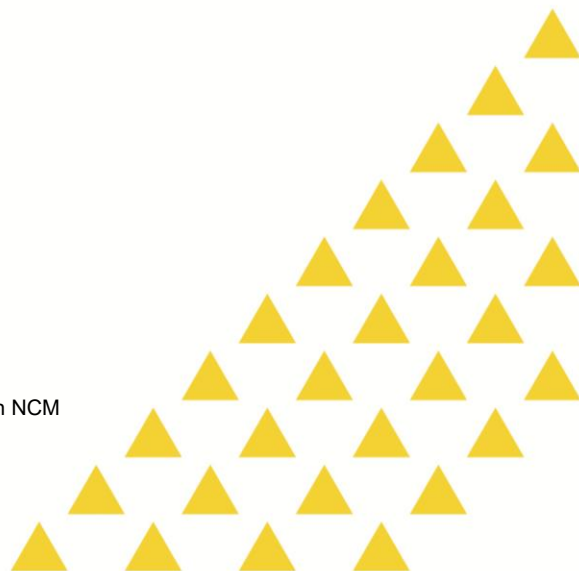
Mede door regelgeving is in Nederland de verwerking van dierlijke mest de laatste tijd in ontwikkeling gekomen. Maar het is goed te realiseren dat slechts een gering deel van deze mestverwerking gaat over de productie van hoogwaardige, gestandaardiseerde bemestingsproducten³. En daarbij wordt nog de aantekening gemaakt dat ook deze meest hoogwaardige bemestingsproducten van dierlijke oorsprong nog niet voldoen aan de effectiviteit en voorspelbaarheid, die voor professioneel bemesten noodzakelijk is. Hier ligt nog een aanzienlijke uitdaging. Een verdere transitie naar hoogwaardige, professionele organisaties, die mestverwaarding tot hun kernactiviteit hebben gemaakt is noodzakelijk om invulling te kunnen geven aan de hiervoor omschreven ambities. En het is goed om te realiseren dat deze keten van hoogwaardige, professionele mestverwerking al begint in de stal van de veehouder. Allereerst een nadere inhoudelijk, technische uitwerking, en daarna een inzicht in de organisatie-aspecten van deze transitie.

Inhoudelijk/technisch

Mestverwaarding begint in de stal van de veehouder. Urine en dikke fractie zullen optimaal gescheiden moeten worden verzameld, en zo snel (en vers) mogelijk moeten worden afgevoerd uit de stal. Maar deze fracties dienen daarna zo snel mogelijk verwerkt te worden. Deze eerste stappen hebben hun effect op een groot aantal dossiers, te weten:

- de ammoniak- en methaanemissie in de stal worden sterk gereduceerd;
- de productie van biogas wordt sterk beïnvloed door de versheid van de mest, en dat heeft een groot effect op de economie van deze gehele transitie;
- het binnenklimaat van de stal heeft een effect op dier- en mensgezondheid en -welzijn;
- het verder reduceren van de geuruitstoot uit stallen heeft een grote relatie met deze ontwikkelingsstappen.

³ Zie "Landelijke Inventarisatie 2019 export en verwerking dierlijke mest" van NCM

Na de stal komt dus mestverwerking en -verwaarding. Dit kan lokaal vorm krijgen, zoals in de melkveehouderij of meer regionaal, zoals in de intensievere sectoren. Mestverwaarding betekent groene, circulaire producten ontwikkelen waar markt voor is. In de PPS NL Next Level Mestverwaarding zijn zeven product-/marktcombinaties ontwikkeld, waarvan o.a. fosfaatarme organische stofrijke bemestingsproducten passen in de hiervoor omschreven visie⁴. Standaardisatie van de aangevoerde grondstoffen zal na verwerking ook leiden tot het verbeteren van de voorspelbaarheid van de afgifte van nutriënten in de verschillende omstandigheden (weer, temperatuur, bodemgesteldheid, bodemsoort), maar hiervoor dient nog veel te gebeuren. Daarmee worden producten ontwikkeld die passen in de aanwending van groene, circulaire meststoffen.

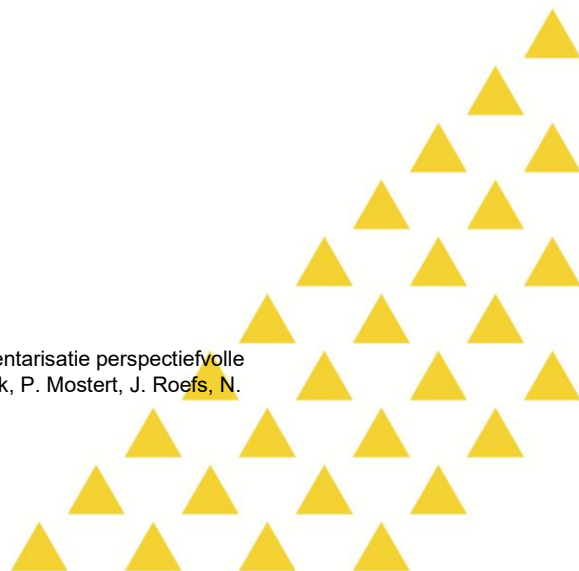
Organisatie

De hierboven omschreven transitie vraagt om regie en organisatievermogen. De transitie naar hoogwaardige mestverwaarding vraagt om organisaties met voldoende omvang, zodat er zoveel marge wordt gemaakt dat er geïnvesteerd kan worden in product-, technologie- en marktontwikkeling. Dit is in lijn met de voornemens van de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij om te komen tot een beperkt aantal regionale coöperaties, die deze professionalisering verder aan gaan sturen. Die aansturing is nodig in twee richtingen:

- richting de verder te ontwikkelen mestverwaarding;
- richting de logistiek van de mest richting verwerking. Dit omdat uit alle analyses blijkt dat met verse mest aanzienlijk meer waarde te genereren is. Hier ligt ook de koppeling met het dossier innovatieve stalsystemen, waarbij scheiding aan de bron en emissiereductie centraal staan.

Naast bovenstaande is schaal van belang. Alle analyses wijzen uit dat er een duidelijke relatie is tussen kosteneffectiviteit en de omvang van verwerkingseenheden. Relatief grote verwerkingseenheden, liefst gekoppeld aan andere industriële activiteiten (waardoor gemeenschappelijk gebruik gemaakt kan worden van utilities) is van belang. Deze verwerkingseenheden hebben ook veel meer weg van industriële installaties dan van boerenerf-oplossingen.

⁴ Zie ook "Behoeftte mestbewerkingsproducten in Nederland en Europa; inventarisatie perspectiefvolle product-markt-combinaties" (WUR, W. van Dijk, R. Postma, L.G. Grollenbeek, P. Mostert, J. Roefs, N. Verdoes; augustus 2020)

De contouren van het mestbeleid

Binnen de scope van deze analyse geeft de contourennotitie over het mestbeleid veel aanknopingspunten om bovenstaande visie te helpen realiseren. Voor een aantal zaken wordt specifiek aandacht gevraagd:

- Deze transitie heeft grote gevolgen voor het verdienmodel van de akkerbouw en (gedeeltelijk) melkveehouderij – voor iedere boer of teler die op dit moment bemest met ‘externe’ drijfmest;
- Alhoewel er veel aandacht is voor het ontwikkelen van nieuwe, innovatieve stalsystemen, is de uitrol naar de markt tergend langzaam en een bedreiging voor het realiseren van de stikstof- en klimaatdoelstellingen. Dat heeft vooral te maken met de complexiteit van het verwerven van emissiefactoren. Dit vraagt dringend en langjarig aandacht;
- Het realiseren van (boeren)regie op deze ontwikkeling is een absolute noodzakelijkheid en het is belangrijk dat dit met steun van de overheid met voorrang vorm krijgt;
- Het realiseren van een beperkt aantal (relatief) industriële verwerkingseenheden is cruciaal om de noodzakelijke transitie te laten slagen. Dit vraagt om regie vanuit de overheid om de mogelijkheid te scheppen om deze installaties mogelijk te maken.

Voor verdere vragen en contact

Inhoudelijk

Ruud Tijssens

Director Public & Cooperative Affairs

r.tijssens@agrifirm.com

06-52033271

Voor afspraken

Lia Agteres-Verhoeven

Proces Manager Public & Cooperative Affairs

l.agteres@agrifirm.com

06-12627820

